

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

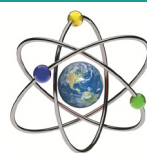

№2(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 1002 sahifa,
2-fevral, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Kasbiy mahorat va tajribalarni rivojlantirishning mazmuni, shakl va usullari	22
<i>Yo'ldasheva Feruzaxon Shavkatbekovna</i>	
O'zbek tili darslarida 5E modelini qo'llash orqali ta'lim sifatini oshirish: Chimboy tumani 36-sonli ixtisoslashtirilgan maktab misolida	26
<i>Kojamuratova Ulbosin Punkitbaevna</i>	
Shaxs ijtimoiy faolligi: tushuncha va tahlil.....	29
<i>Baxriyeva Nargiza Axmadovna</i>	
Fiziognomika va psixologik yondashuvlar asosida portret qalamtasviri ta'limini takomillashtirish.....	33
<i>Babadjanov Axmadjan Xudayberdiyevich</i>	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini pedagogik texnologiyalar asosida rivojlantirish	37
<i>Nusharov Bobir Bolbekovich</i>	
Личностные характеристики как ассимиляция системы отношений младших школьников и предмет воспитательного воздействия учителя	41
<i>Олимова Азиза Кахрамоновна</i>	
"Vitagen ta'lim texnologiyalari" asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini o'quvchilarda perseptiv qobiliyatni rivojlantirishga o'rgatishning didaktik imkoniyatlari	47
<i>Tursunboyeva Kamola Ilxomjon qizi</i>	
Ekologik ta'lim va tarbiya asosida talabalarda ekoturistik madaniyatni rivojlantirishning pedagogik-metodik asoslari.....	50
<i>Kamolov Baxtiyor Xasanboyevich</i>	
Individual ta'lim trayektoriyasi: maktabgacha yoshdagi bolalarda ekspressiv nutq buzilishlarining o'ziga xos xususiyatlari	54
<i>Fayziyeva Nozima Oybek qizi</i>	
Boshlang'ich sinf matematika darslarida mantiqiy masalalardan foydalanish samaradorligi	59
<i>Ibragimova Nozima Ulug'bekovna, Pardayeva Hosila Qudratulla qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda tarbiyachining kreativ roli	64
<i>Botirova Lobar Kamolovna</i>	
O'quvchilarda mantiqiy fikrlashni rivojlantirish.....	69
<i>Kaipova Tazagul, Kaipova Elmira</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini zamonaviy kasb-hunarlariga qiziqitirishda integrativ usullardan foydalanish	73
<i>Ergasheva Nigora Erkinovna</i>	
Proposals for the Development of Education in Teaching Musical-Historical and Theoretical Subjects	76
<i>Sobirova Gulkhayo Aktamjonovna</i>	
Raqamli ta'lim sharoitida talabalarda mediakompetentlikni rivojlantirishning nazariy asoslari.....	81
<i>Rustemov Abseit Trijan o'g'li</i>	
Hamkorlik ko'nikmalarini takomillashtirishga oid tajriba-sinov ishlarini tashkil etish mazmuni	85
<i>Baxramova O'ramol Uralovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining matn ustida ishlash orqali o'quvchilarning nutqiy kompetensiyalarini rivojlantirishda nazariy asoslanish mohiyati.....	88
<i>Boxodirova Muxlisa Xoljigitovna</i>	
Zoologiya fanini o'qitish jarayonida talabalarining ilmiy-tadqiqot faolligini rivojlantirish mexanizmlari	92
<i>Dushekeeva Nasiba Rustembaevna, Arepbaev Islambek Muratbaevich</i>	
Ingliz tilini o'rganishda zamonaviy texnologiyalarning roli	96
<i>Ergasheva Mehriyona</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarining tasviriy ko'nikmalarini shakllantirishning nazariy asoslari	100
<i>Jummayeva Sayyora Shokir qizi</i>	

The Role of Digital Technologies and Virtual Reality in Modern English Teaching Methodologies	104
Seilkhanova Rita Nurniyazovna, Kalbaeva Mexriban Elbrus qizi	
Sog'lom separatsiya orqali yoshlar sog'lig'ini mustahkamlash: tibbiy-psixologik yondashuvning empirik tahlili	109
Mavlyanova Surayo Sultanaliyevna	
Badiiy-tarixiy meros asosida pedagog shaxsini tarbiyalash: nazariya va amaliyot uyg'unligi	112
Qodirova Mavluda Maxodir qizi	
Gamified Programming Platforms: Analysis and Recommendations	116
Ra'nokhon Ne'matjon kizi Rakhimova	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida giperaktiv bolalar bilan ishlashning ilmiy-nazariy asoslari	123
Raimqulova Sojida Abdusaid qizi	
Qandli diabet bilan og'riqan bemorlarga pedagogik yordam ko'rsatish tizimi.....	126
Shermatova Yakut Sabirovna	
O'smirlar o'rtasida kiberbulling	129
Tashbekova Aziza Mirsuxbatovna	
Uzoq muddatli davolanishga muhtoj bolalar uchun tyutorlik yordamini tashkil etish	132
Tolipova Pokiza Xasan qizi, Isamuxamedova Dildora Raxmatilayevna	
Zamonaviy maktablarda xavfsizlik madaniyatining roli.....	135
Turdiyeva Zilola Jalilovna	
Global akademik reyting va raqobat muhitida xalqaro olimpiadalarning o'rni	138
Xalikova Umida Mirovna	
Tarbiyachining bolalarni tasviriy faoliyatga o'rgatish jarayonidagi o'rni	143
Xasanova Shaxnoza To'xtasinovna, Rahimova Umida Abdurasul qizi	
Biologiya darslarida TIMSS topshiriqlarini integratsiyalash.....	148
Zayniyev Suxrobjon Islombek o'g'li, Komiljonova Muslima Shuxrat qizi	
О трансверсальных компетенции воспитателя дошкольного образования.....	153
Садыкова Шоиста Акбаровна, Назарматова Дилшода Умаралиевна	
Talaba-yoshlarni mustaqil oilaviy hayotga tayyorlashning pedagogik-psixologik xususiyatlari	156
Kushakova Gulnora Egamkulovna	
Yosh oilalarda ajralishlarni bartaraf etishning pedagogik mexanizmlarini aksiologik yondashuv asosida takomillashtirish	160
Normurodova Gulnora Ikromovna	
Maktabgacha ta'lim tarbiyachilarining innovatsion faoliyatini rivojlantirish mexanizmlari	164
Mamadaliyeva Dildora Alisher qizi	
Psixologik zo'ravonlikning o'smirlarda destruktiv xulq shakllanishiga ta'siri	168
Jurakulova Dildora Ziyadullayevna	
Maktab maslahatchilarining boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari	172
Kazakova Saxiba Abdurayimovna	
Kichik maktab yoshi o'quvchilarida ongli intizomni tarbiyalashning samarali usullari.....	178
Ziyayev Adxamjon	
Lingvokulturologiyada konsept tushunchasining nazariy talqini	182
Jo'rayeva Nozima Nozim qizi	
Sport takomillashuvi bosqichida voleybolchilarning sakrash qobiliyatini rivojlantirish texnologiyasi	185
Shaimardanov Sherbek Abdurashid o'g'li	
Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarda nutq rivojlanishining pedagogik-psixologik xususiyatlari	189
Teshaboyeva Feruza Raximovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalar psixologiyasiga oilaning katta avlodi va ularning ta'siri.....	192
Ashirova Sojida Baxromovna	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining kasbiy-metodik tayyorgarligini differensial yondashuv asosida o'qitishning tarixiy pedagogik ildizlari	196
Bekmuratova Shoxida Ne'matjonovna	

Talabalarda yozuv kompetensiyasini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	200
Jabborova Salomat Abdijalilovna	
Integrativ o'qitish asosida bo'lajak logopedlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish mazmuni.....	204
Maxmudova Madinaxon Sobirxonovna	
6-7 yoshli bolalarda mehnatsevarlik xislatlarini shakllantirishda xalq og'zaki ijodidan foydalanish	208
Kasimova Dilrabo Baxadirovna, Omonxonova Muzayamxon Sarvar qizi	
Bo'lajak surdopedagoglarni koxlear implantli bolalar bilan ishlashga tayyorlashda amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish texnologiyasi	213
Raximova Xurshidaxon Sadikovna	
Yevropa muhandislik ta'limi tajribasi asosida texnika yo'nalishlari talabalarida texnik kompetentlikni rivojlantirishning pedagogik mexanizmlari	217
Xalikova Nargiza Abduvaliyevna	
Tilning obrazli kuchi: perifrazalar turlari va xususiyatlari	221
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna	
Inklyuziv ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf o'quvchilari bilan ishlashning pedagogik va psixologik xususiyatlari.....	224
Zayirkulova Nozima Ilyas qizi	
Mentorlik faoliyatida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish	229
Zikriyayev Zokir Mamirovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida mustaqil fikrlashni rivojlantirish.....	232
Xadicha Muxammadiyeva Karomatovna, Sunnatullayeva Amina	
Professional kompetentlik va uning shaxs psixologik xususiyatlari bilan o'zaro bog'liqligi	235
Artikova Nodira Shavkat qizi	
Talaba qizlarni jismoniy faolligini rivojlantirish tasnifi va ularni orgatish metodikasi.....	240
Otasheva Oysanamxon Hamidulla qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda shaxslararo munosabatlar o'rtasidagi bog'liqlik	245
Bekchanova Kuvanch Roximovna	
Voleybolchilarni tayyorlashda differensial vositalaridan foydalanishning zarurligini, ularning o'yin amplusini hisobga olgan holda aniqlash usullari	249
Kambarov Kozimjon Ibragimovich	
2-toifa diabet bilan bog'liq stressga qarshi kurashish strategiyalari va psixologik holatlar	254
Sadikova Umida Botirovna	
Boshlang'ich ta'limda vizual va multimediyaviy texnologiyalarning pedagogik-psixologik ahamiyati	258
Raximova Faridabonu Alisher qizi	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida VARK modeli asosida multimodal o'qitishni tashkil etish (OAK talablariga mos maqola).....	261
Raximova Mushtariy Alisher qizi	
Raqamli ta'lim muhitida veb-texnologiyalar asosidagi platformalarning dasturiy ta'minotini ishlab chiqish va optimallashtirish	264
Zoxidov Jahongir Botirxonovich	
Eshitishda nuqsoni bo'lgan koxlear implantli bolalar og'zaki nutqini umumta'lim jarayonida ona tili darslarida rivojlantirish metodikasi.....	272
Isoqjonova Dilfuzaxon Muxtorjon qizi	
Bo'lajak surdopedagoglarni mustaqil ta'lim jarayonida kasbiy malakani shakllantirishning samarali metodlari	276
Teshabayeva Oyguil Fazliddinovna	
Yetuklik yoshidagi ayollarda hayotdan qoniqish darajasiga o'ziga ishonch va o'z-o'zini qadrlashning ta'siri	280
M. R. Sultonova	
Shifoxonalarda tashkil etilgan maktablarda bemor o'quvchilar bilan faoliyat olib boruvchi pedagoglarga qo'yiladigan talablar	284
Umarova Saboxon Minavvarovna, Abdusattorova Gulxumor	

Chet til ta'limida mustaqil ishni tashkil etish masalalariga doir	287
Erkayev Elmirza Temirovich	
10–11 yoshli futbolchilarda tezkorlik sifatini rivojlantirish metodikasi.....	294
Ishmuratov Hasanboy Karimjonovich	
Jismoniy tarbiya darslarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining samaradorligini oshirish usullari	298
Yaqubov Arslon Maxmudovich	
Mahmudxo'ja Behbudiy faoliyati va uning o'rganilishi	301
Dinora Eshboyeva Alisher qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarda axloqiy kompetensiyalarni kasbiy faoliyatida qo'llay olish. Axloqning kelib chiqishi va asoslanish masalasini nazariy tahlil qilish	306
Shaxayev Bauirjan Seytgalievich	
Maktabgacha ta'limda STEAM ta'lim texnologiyalarini qo'llashda raqamli ta'lim texnologiyalaridan foydalanish	310
Ahmedova Zuhraxon Mamurovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarda elementar matematik tasavvurlarni shakllantirishning dolzarbligi va zaruriyati	314
Mirzabayeve Zebo Umarovna	
Elektrolitlarda elektr toki mavzusini o'qitishda noto'g'ri tasavvurlar va ularni bartaraf etish metodikasi	317
Xoliqov Qurbonboy To'ychiyevich	
Mediata'lim asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining milliy tarbiya faoliyatini takomillashtirish ..	323
Ibodullaeva Dildora Shukrulla qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'limga jalb etilgan imkoniyati cheklangan bolalar bilan ishlashda montessori metodikasining uyg'unligi	327
Ismatova Shodiya Ne'matilla qizi, Xaydarova Shaxlo Narzullayevna	
XIV asr oxiri va XV asr boshlari turkiy tillar taraqqiyotini o'rganishda "Kitob ul-Bulg'at" asarining lingvistik tadqiqi	332
Tursunaliyeva Muslimabonu Abduvosit qizi	
Informatika ta'limida interfaol o'quv majmualari asosida o'yinli texnologiyalarni qo'llash orqali o'quvchilarning bilim va kompetensiyalarini rivojlantirish.....	336
Nabiyev Feruz Abdumannonovich	
STEAM loyihalari asosida maktab o'quvchilarida tadbirkorlik ko'nikmalarini shakllantirish.....	341
Choriyor Maxmatraimov Eshmatovich	
Psixolog talabalarda tolerantlik va madaniyatlararo kompetensiyalarni shakllantirish	345
Akbaraliyeva Asilaxon Tojiddinovna	
Raqamli ta'lim muhitining pedagogik salohiyati asosida o'quvchilarning kreativ qobiliyatlarini rivojlantirish (texnologiya fanini o'qitish misolida).....	348
Kulboyeva Dilnoza Abdug'ofurovna	
O'zbek tili – faxrim, g'ururim	351
H. Shukurova, M.Jumanazarova	
Zamonaviy dars – pedagogik ijodkorlikning asosiy maydoni.....	355
M. Kuzibayeve	
Talabalarni ta'lim jarayonida sun'iy intellekt elementlaridan foydalanishga tayyorlash metodikasini takomillashtirish.....	358
Mastonov Jahongir Mamatqul o'g'li	
Raqamli maktabda yashil o'quv dasturi: kengaytirilgan va virtual reallik texnologiyalari bilan integratsiyaning pedagogik modeli.....	362
Maxmudov Abdiqodir Yusupovich	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida kasbiy faoliyat jarayonida pedagogik empatiyani shakllantirish pedagogik muammo sifatida	367
Orinbaeva Jarqinay Djuginis qizi	
Gamified Programming Platforms: Analysis and Recommendations	371
Ra'nokhon Ne'matjon kizi Rakhimova	

Bo'lajak o'qituvchilarning raqamli kompetentligini rivojlantirishda nazariya va amaliyot integratsiyasi muammolari	377
Sh. A. Xujakulov, T. B. Kadirov	
Uzoq muddat davolanayotgan bolalarning matematik savodxonligini oshirishda fanlararo bog'lanishning roli.....	383
Tursunova Dildora Ziyadullayevna, Ochilov Orazbek Qosim o'g'li	
Sayyid Burhoniddin Muhaqqiq Termiziyni "Maorif" asarida bilish etikasi va ma'naviy-axloqiy tarbiya	387
Tursunova Nilufar Samiyevna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining og'zaki nutqini rivojlantirishning psixologik xususiyatlari	393
Tursunova Saida Isakovna	
Yosh avlodni tarbiyalashda hamkorlik tarbiya texnologiyasining o'rni	396
Pirlijeva Gulmira Botir qizi	
Integrativ raqamli-didaktik yondashuv asosida interfaol o'quv majmuallardan foydalanish muammolari va rivojlanish istiqbollari.....	400
Nabiyev Feruz Abdumannonovich, Mamanazarov Baxrom Jumonovich	
Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarni tasviriy faoliyatda bilish jarayonlarini rivojlantirish	405
Sadirova Kamola Giyozovna	
Kurash sport turining yoshlar jismoniy va ma'naviy rivojlanishidagi ahamiyati.....	409
O'razboyeva Adiba Abdug'ani qizi	
Bo'lajak oilaviy shifokorlarning kasbiy motivatsion rivojlanishini ta'minlashning pedagogik yondashuvlari.	413
Xalmuxamedov Bobir Taxirovich	
О развитии учебно-познавательной деятельности студентов	418
М. Халикова	
Психологические механизмы искажения истины в процессе социализации: нормативно-когнитивная модель и смешанное эмпирическое исследование	421
С. Ю. Нишанов	
Методы повышения речевой активности студентов в процессе обучения иностранному языку.....	425
Утешова Зернегул Хурметуллаевна	
Prenatal va erta chaqaloqlik rivojlanishi va rivojlanishning biologik asoslari	429
N. Mirbabayeva	
O'smir shaxsining rivojlanishi	433
Matyakubova Shohista Odamboy qizi	
O'zbekistonning ma'naviy va madaniy hayotida jadidlarning tutgan o'rni	435
N. M. Qodirova	
Development of Physical Qualities Through the Use of Special Physical Exercises With Student Participation.....	439
Rikhsiev Dilshod Shavkatovich	
Tabiiy fan darslarida STEAM ta'lim texnologiyasidan foydalanishning ahamiyati	442
Umaraliyeva Baxtilaxon Raxmonali qizi	
Special Physical Exercises in Coxarthrosis During the Preoperative and Postoperative Periods of Rehabilitation.....	446
Valiev Farrukh Nigmatjonovich	
Роль цифровых технологий и дидактических принципов в учебных практик.....	449
Байметов М. М.	
Uzoq muddat davolanishga muhtoj bo'lgan o'quvchilarning ijtimoiy moslashuvchanlik ko'nikmalarini shakllantirish – didaktik zaruriyat shafatida	453
Xoliqulova Dilnoza Sheraliyevna	
Boshlang'ich sinf o'qish savodxonligi darslarida amaliy metodlar asosida kollaborativ va kommunikativ ko'nikmalarini shakllantirish	457
Farsaxonova Mastura Jalol qizi	
Maktabgacha ta'limni rivojlantirishning yangi tamoyillari	464
O'tayev Akram Yo'ldoshevich	

Chet tilda tinglab tushunishdagi muammolar va ularni bartaraf etish usullari	467
<i>Jumayeva Gulxan Amrullayevna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning verbal-kasbiy kompetensiyalarini takomillashtirishning ijtimoiy ahamiyati	471
<i>Nematova Gulsanam Abdullayevna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida "Tibbiy biologiya. Umumiy genetika" fanini o'qitishning psixologik jihatlarining amaliy ahamiyati.....	476
<i>Sharipova Farida Salimldjanovna</i>	
Fransuz tili ta'limida madaniyatlararo muloqot kompetentsiyasini rivojlantirishning pedagogik tizimi	483
<i>Muzaffarova Nodira Mardonovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida takomillashtirilgan sifat menejmentini amaliyotga tatbiq etish bo'yicha tajriba-sinov ishlari.....	488
<i>Mirzayeva Shaxida Abdinabiyevna, Mamanazarova Nargiza Komildjanovna</i>	
Maktab ta'lim jarayonida interaktiv simulyatoralarni VISC-5E pedagogik modeli asosida integratsiya samaradorligini tahlil qilish (Ixtisoslashtirilgan maktablar misolida).....	492
<i>Qo'chqorov Shaxzod Begali o'g'li, Turabdjnov Sadritdin Maxamatdinovich</i>	
Rinolaliyada tovushlar talaffuzining rivojlanish xususiyatlari	500
<i>Baltabayeva Durdona Erkin qizi</i>	
Intellectual mulk egalari muvaffaqiyatga erishishning psixologik omillari	504
<i>Shamshetov Jiyenbay Karamaddinovich</i>	
O'zbek xalq ertaklarida bola shaxsi ijtimoiy shakllanishiga doir pedagogik qarashlarning ifodalanishi	507
<i>Askarova Zuhra Shavkat qizi</i>	
Turkiy yozma yodgorliklarda soletsizm fenomeni: genezisi va funksional xususiyatlari	511
<i>D. A. Raxmatova</i>	
Bo'lajak pedagoglarni bolalar ijtimoiylashuvini boshqarishga tayyorlash metodikasi	517
<i>Toxtasunova Gulbaxor Abdurazzakovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida "Raqamli direktor" axborot-boshqaruv tizimini joriy etish va undan foydalanish mexanizmlari	521
<i>Berdaliev Gulasal Abdukunduzovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda refleksiv kompetensiyalarni rivojlantirishda o'yinning ahamiyati	526
<i>Xomidova Dilorom Abduraxmonovna, Xoshimova Zuxra Sulton qizi</i>	
Current Problems of Teaching Instrumental Performance in the Field of Music Pedagogy	531
<i>Mirsadullaev Mirlaziz Mirmuslimovich</i>	
Methods of Forming the Readiness of Students With Disabilities for Lessons Using an Individual Approach.....	535
<i>Kuzieva Gulnoza Makhamadaliyevna</i>	
Pedagogical Factors in Enhancing Performance Skills in a Choral Ensemble	540
<i>Akhmedov Bakhodirkhon Sayfiddinovich</i>	
Yassaviy hikmatlarini adabiy sharhlash usuli orqali o'qitish.....	545
<i>Kenjayeva Rayhona Muzaffar qizi</i>	
Yosh suzuvchilarning jismoniy tayyorgarligini takomillashtirish usullari: kinematik zanjir va integrativ yondashuv	550
<i>Yuldashova Madina Murodjon qizi</i>	
10–13 yosh suzuvchilarning tezkorlik jismoniy sifatlarini rivojlantirish usullari: sezgir davr va sportga xos yondashuv	556
<i>Ortiqova Ma'muraxon G'ulom qizi</i>	
Yosh taekvondochilarda qat'iy tartiblashtirilgan mashqlar (pumse)da tezkorlik jismoniy sifatlarini rivojlantirish usullari	563
<i>Vahobov Asadbek Akramjon o'g'li</i>	
O'zbek jang san'ati bilan shug'ullanuvchi sportchilarning tezkorlik jismoniy sifatlarini rivojlantirishda integrativ-milliy yondashuv usuli	570
<i>Jo'raboyeva Odinaxon Umid qizi</i>	
Maktab o'quvchilarini stol tennisi sport turiga qiziqitirish va ularning umumiy jismoniy tayyorgarligini oshirish metodikasi	576
<i>Azimova Dilnoza Raximjon qizi</i>	

Tibbiy madaniyatning psixologik xususiyatlari	579
<i>Asrarchanova E'tibor Abduvahob qizi</i>	
Shaxsda agressiv xulq-atvorni shakllanishi borasida xorij psixologlarining yondashuvlari	582
<i>Xojiakbarova Dildora Abdug'afforovna</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda milliy qadriyatlardan foydalanish texnologiyalari.....	586
<i>Sodiqova Shoista Akbarovna, Lutfullayeva Iroda Abduvahob qizi</i>	
Til ta'limining hozirgi holati.....	590
<i>Kushkarbekova Marjan Usenovna</i>	
Talabalarning ijodiy rivojlanishida kretivlikning asosiy yo'nalishlari	593
<i>Alimova Gulchehra Qobilovna</i>	
Xorijiy tillarni o'rganishda yozma nutqning ahamiyati.....	596
<i>Safarova M. A.</i>	
Qoraqalpoq sinflarda o'zbek tili fanini o'qitishning lingvodidaktik asoslari.....	600
<i>Venera Allashova Tanirberdievna</i>	
Интеграция искусственного интеллекта в образование: польза или вред.....	602
<i>Karimbayev Atabek Merdanovich</i>	
Tibbiy kimyo darslarida talabalarning klinik tafakkurini rivojlantirish usullari	606
<i>Xolmurodova D. K., Safarova N. S.</i>	
Intellektual avlod – sog'lom jamiyat poydevori: tibbiyot talabalarining o'quv jarayonida kommunikativ kompetentligiga ta'sir etuvchi psixologik omillar.....	610
<i>Tursunbekova Nozima</i>	
Sportning voleybol turi bo'yicha talabalar o'rtasida musobaqalar tashkil etish va o'tkazishda raqamli texnologiyalardan foydalanish	613
<i>Roziqov Normurod Elmonovich</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining axborot kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	618
<i>Xalilayev Batirjon Taxirovich</i>	
Inklyuziv ta'lim sharoitida alohida yordamga muhtoj bolalar integratsiyasi va korreksiyasi.....	622
<i>Olimova Nodirabegim Ibroximjon qizi, Sulaymonova Shahnoza Alisher qizi</i>	
Sportning gandbol turi bo'yicha talabalar o'rtasida musobaqalar tashkil etish va o'tkazish texnologiyalarini takomillashtirish	626
<i>Berdiyev Jamshid Baxriddinovich</i>	
18–21 yoshdagi talaba futbolchilarning musobaqa faoliyati jarayonida hujum harakatlarining miqdoriy va sifat ko'rsatkichlari	631
<i>Djemilov Temur Rasimovich</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining jismoniy tarbiya darslarida harakatli o'yin vositalari orqali sog'lomlashtiruvchi mashg'ulotlar samaradorligining ahamiyati.....	636
<i>Eshpo'latova Dilnoza Mamaniyoz qizi</i>	
Ota-ona bilan munosabatlarning maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishiga ta'siri.....	641
<i>Izaitullayeva Lazokat Eshimboyevna</i>	
Yosh futbolchilarning jismoniy tayyorligini oshirishda kompleks mashg'ulot tizimining samaradorligi.....	646
<i>Zaripova Farida Abdullayevna, Kamoliddinov Sharif Kamoliddin o'g'li</i>	
Boshlang'ich tayyorgarlik bosqichida sport gimnastikasi mashg'ulotlarini rejalashtirishning ilmiy-uslubiy asoslari.....	650
<i>Mirzayev Dilshod Xamidovich</i>	
Mahalla – “jonli muzey”: 6–7 yoshli bolalarda milliy g'ururni lokal identifikatsiya orqali kuzatish modeli.....	654
<i>Omondavlatova Diyora Otabekovna</i>	
Yengil dizatriyal bolalarda nutqning bo'g'in tuzilishi va uning shakllanish xususiyatlari.....	658
<i>Pardayeva Muxlisa Furqat qizi</i>	
Ochilmagan bo'z qalblar hazor.....	662
<i>Eshpulatova Saodat Maxmatovna</i>	

Speaking Fluency Development Based on CEFR Linguistic.....	665
Abdullayeva Charos Farkhodovna	
Integrating Visual-Based Activities in English Lessons for Primary School Pupils	670
Ataullayev Fazliddin	
Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishning boshlang'ich ta'lim sifat va samaradorligiga ta'siri	674
Bovanova Umida Abdurahobovna, Ashurova Dildora Baxtiyor qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'quv faoliyatini rivojlantirishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining roli	679
Bovanova Umida Abdurahobovna, Radjabova Gulchexra Xalbayevna	
Lotin tilini o'qitishda metodlarning qo'llanilishi va uning ahamiyati	683
Eshmurodova Shirin Oybekovna	
Nutqiy kompetensiyaning integratsion o'qitishda yangi metodlari va usullari	686
Fayzullayev Sarvar Ibrohim o'g'li	
Talabalarda affilativ motivatsiyani rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari va komponentlari	689
Omonova Nilufar Omon qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ta'lim samaradorligini oshirishda gamifikatsiya elementlaridan foydalanishning o'rni	694
Ovxunov Iqboljon Abdunabiyeovich, Qodirova Sarvinoz Bahodir qizi	
Tikuv texnologiyalari asosida o'quvchilarning amaliy topshiriqlar bajarish ko'nikmalarini rivojlantirish	698
Qulmamatova Xurshida Abduxamidovna	
Bo'lajak muhandislarning xorijiy til bilish ko'nikmalarini rivojlantirishda individual va differensial yondashuvlar uyg'unligi	702
Qurbonova Nafisa Saidjonovna	
Tárbiya párin oqítw arqalı oqíwshlardín kreativ qábiletin rawajlandırıw.....	706
Reymova Gulaim	
Mirishkor toponimlarining leksik-semantik xususiyatlari	710
Ro'ziyeva Hilola Fayzulla qizi	
Taekvondochilarning jismoniy tayyorgarligini oshirish metodikasi	714
Saydaxmadov A'zamxon Valixonovich, Qosimova Nargizaxon Rustamxon qizi	
The Role of Music in Human Spiritual Development and Educational Significance.....	717
Shokirkhonov Bakhtiyorxon Botirkhonovich	
Boshlang'ich ta'limda tabiatga ongli munosabatni shakllantirishning nazariy metodologik asoslari.....	722
Sayfedinova Dildora Ikramiddinova	
Gematologik-onkologik kasalliklarga chalingan o'quvchilar uchun gosptal maktablarida ta'lim jarayonini tashkil etish	726
Isamuxamedova Dildora Raxmatillayevna, Qayumova Sabrina To'liqin qizi	
Neologizmlar – badiiy matnda uslubiy vosita sifatida	730
Ibragimova Shoira Normuminovna	
Optimisation of Technical and Physical Potential in the Implementation of the Rotational Method of Pushing the Core.....	733
Tajimbetov Anvar Tengelbayevich	
Magistrlarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish – kasbiy faoliyatda o'z-o'zini shakllantirish omili sifatida.....	736
Turmatov Jaloliddin Raxmatullayevich	
Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak o'qituvchilarda informatsion-analitik kompetentlikni rivojlantirish modeli	743
Usmonova Kamola Erkinovna	
Bo'lajak chet tili o'qituvchilarining ijtimoiy lingvistik kompetensiyasini rivojlantirish mexanizmlari.....	749
X. A. Suyunova	
Tinglab tushunish kompetensiyasini rivojlantirishda autentik materiallarning o'rni	752
Xudoyberdiyeva Zumrat Xudayberdiyevna	
Motivatsiya – inson faoliyatini harakatga keltiruvchi psixologik omil sifatida	756
Yo'ldoshev Javlon Ablanazar o'g'li	

Цифровые технологии и искусственный интеллект в обучении иностранным языкам: теоретико-методологический анализ	760
<i>Абидова М. И., Абидова Д. М.</i>	
Сюжетно-ролевая игра как способ психоэмоционального развития детей дошкольного возраста, находящихся на длительном лечении	764
<i>Амитова Майисия Рахмателлаевна</i>	
Эффективные приемы презентации лексики на уроках иностранного языка	767
<i>Гилязиева Насиба Михайловна</i>	
Речевые действия в методике формирования коммуникативной компетенции при обучении РКИ ...	770
<i>Ислямова Сония Юнусовна</i>	
Трансформация ценностей, связанных с физической активностью, у представителей разных поколений: результаты современных исследований	779
<i>У. Ш. Салимов</i>	
Innovatsiyalar va an'analar integratsiyasi asosida talabalarni ma'naviy ruhda tarbiyalashni takomillashtirish	784
<i>Usmonova Dilafruz Umirzoqovna</i>	
Jismoniy tarbiya darslarida innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash samaradorligi	788
<i>Sharipov Ulug'bek Ibotovich</i>	
Texnologiya fanida raqamli ta'lim resurslari asosida amaliy ko'nikma va malakalarni rivojlantirish metodikasi	792
<i>X. Ch. Dusyorov, X. A. Qulmamatova, N. O. Shog'darov</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktab direktorlarining strategik boshqaruv kompetensiyasini rivojlantirish tendensiyalari	796
<i>Itolmazova Gulzoda Qurbongeldiyevna</i>	
Sinfdan tashqari ishlar orqali boshlang'ich ta'lim o'quv jarayoniga sun'iy intellektni tatbiq etish metodikasi	800
<i>Nigmatullayeva Matluba Izatullo qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida axborotga oid ko'nikmalarni shakllantirishda didaktik o'yinlarning roli	805
<i>Shononova Gulsanam Shavkat qizi</i>	
Masofaviy ta'lim sharoitida jismoniy tarbiya mashg'ulotlarini tashkil etish tajribasi	810
<i>Shukurov Mirshod Karim o'g'li, Sharipov Bahrom Bo'riyevich</i>	
Boshlang'ich ta'lim jarayonida innovatsion metodlarning sifatli ta'limdagi o'rni	816
<i>Jabbarova Zuhra Omondullayevna</i>	
Zamonaviy yondashuvlar asosida bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy kompetentligini rivojlantirish	819
<i>Bozozrova Adiba Xudayarovna</i>	
Ta'lim muassasalarida psixologik xizmatni olib borishda psixodiagnostik faoliyatning o'rni	823
<i>Odamova O'g'iljon Kenjayevna</i>	
Pedagogical and Psychological Possibilities of Technological Education in Developing Constructive Thinking in Early School Age	827
<i>Egamova Anbarjon Atanazarovna</i>	
Shaxsda empatiya shakllanishining yosh davrlar bo'yicha psixologik xususiyatlari	832
<i>Kurbanova Zaynab Jurakulovna</i>	
Voleybolchilarning tezkor-kuch sifatlarini rivojlantirishning ilmiy-uslubiy asoslari	836
<i>Mustafayev Yoqubjon Xayrullayevich, Samatova Maftuna Sohib qizi</i>	
Oliygo'h talabalari o'rtasida basketbol sporti mashg'ulotlari orqali jismoniy sifatlarni rivojlantirishning ilmiy-pedagogik asoslari	840
<i>Mustafayev Yoqubjon Xayrullayevich, Husenova Norjona Umid qizi</i>	
Inson shaxsini shakllantirishda jamiyat tarbiyasining ahamiyati	844
<i>Normurodova Munisa Nuriddin qizi</i>	
Ikki tilli nutqda kod almashtirish hodisasining lingvistik, pragmatik va ijtimoiy funksiyalari	847
<i>Nurmamatova Zarifa Abdiraup qizi</i>	
Yosh kurashchilarning maxsus jismoniy tayyorgarligini shakllantirish metodikasi	850
<i>Nurullayev Abdixoliq Qaxxorovich</i>	

Jismoniy tarbiya murabbiylarining faoliyatini sport klublarida tashkil qilishning integrativ mexanizmlari didaktik-metodik yondashuvlar	853
O'rinov Oblaqul Jumayevich	
O'quvchilarning ta'lim olish jarayoniga zamonaviy o'qitish usullarining ta'siri	857
Ochilova Sarvinoz Bozor qizi	
Talabalarga Regbi-7 sport o'yinida himoya va hujum usullari hamda texnologiyalarini takomillashtirish	860
Ramazonova Gulmira G'olib qizi	
Oliy ta'limda siyosiy tafakkurni shakllantirishda sun'iy intellektning pedagogik modeli: nazariya va amaliyot uyg'unligi.....	863
Rasulev Bobirjon Atxamovich	
Boshlang'ich sinflar ta'lim tizimida kommunikativ ta'lim harakatlarini shakllantirishning tashkiliy-pedagogik shartlari	867
Shoira Rahimova Adilbekovna	
Raqamli texnologiyalar asosida talabalarning o'quv faoliyatini integrativ mexanizmlar orqali tashkil qilish va rivojlantirish.....	871
Sirojev Otajon Orifjonovich	
Bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik mahoratini mediata'lim resurslari vositasida rivojlantirish metodikasi	875
Suleymanova Ra'no Dustbekovna, Bekova Nilufar Aliboy qizi	
Nemis tilidan o'zbek tiliga tarjimada yuzaga keladigan lingvistik va kommunikativ qiyinchiliklar.....	881
Turamurodova Sevinch Anvarovna	
Globalashuv jarayonida ma'naviy-mafkuraviy mexanizmlarning estetik madaniyatda ifodalanishi	884
Xudayberdiyeva Xuriyat Karimberdiyevna	
Ta'limga kommunal xizmatlardan foydalanish madaniyatini olib kirishning dolzarbligi	888
Kodirova Kumushoy Farxodjon qizi	
Innovatsion yondashuvlar asosida ekologik ta'limni tashkil etish texnologiyalari	892
Allaberdiyeva Kumri Xamrayevna, Toshmurodova Marjona	
История, теоретические основы и современные направления развития вида спорта "кураш"	898
Дустов Дилмурод Каримович	
Совершенствование инновационных технологий через виды спортивной деятельности студентов педагогических высших учебных заведений.....	902
Турдиев Умиджон Камолитдинович	
Методика развития навыков самостоятельного обучения учащихся с помощью онлайн-образовательных платформ	906
Суяров Хуршид Бахриддинович	
Oliy o'quv yurtlari talabalari sport faoliyatining turli jihatlarida ta'lim innovatsiyalaridan foydalanish texnologiyalari	910
Turdiyev Umidjon Kamoliddinovich	
Роль оздоровительной аэробики в повышении физической подготовленности учащихся	914
Яхшиева Мехринигор Шавкатовна	
O'quvchilarda milliy tuyg'ularni tarkib toptirishning mazmuni (dastur, darsliklar tahlili) va vositalari.....	919
Begmatova Nasiba Safarbayevna	
Innovative Method for the Treatment of Chronic Periodontitis Using the "Geistlich Bio-Oss" Preparation..	923
Pardayev Xurshidjon Uralovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida harakatli o'yinlar orqali jismoniy sifatlarni rivojlantirish samaradorligi.....	926
Mirjamolov Sirojiddin Xayriddinovich	
Bo'lajak ona tili o'qituvchilarining kognitiv-pragmatik kompetensiyasini rivojlantirishning nazariy va metodik asoslari	931
Tursunoy Yusupova	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarni qo'g'irchoq teatri vositasida axloqiy-estetik sifatlarni shakllantirish.....	936
Zulayxo Nazarova, Musayeva Sayyora Erkaboy	

5-6 sinflarda matematika fanini o'qitishda mrt yondashuvini mblock v.5.4.3 dastur bilan takomillashtirish .	940
<i>Abduqodirova Patmaxon Tursunboevna, Moxinur Ruziyeva Mirzoulug'bek qizi</i>	
Kredit modul tizimida bo'lg'usi o'qituvchilarning muloqot kompetensiyalarini rivojlantirish pedagogik muammo sifatida.....	946
<i>Abdurasulova Shoira Kushakovna, Xaitqulova Gulrux Qaxramon qizi, Abdumo'minova Charos Baxodir qizi</i>	
Maktablarda matematikadan o'quvchilarning fikrlash qobiliyatini rivojlantirish	950
<i>Absattarova Gulmira</i>	
Pedagogik jarayonda innovatsion texnologiyalarning roli va samaradorligi	953
<i>Akromova Nigora Erkinovna</i>	
Harakatga oid masalalarni yechish jarayonida jadvallardan foydalanishning samaradorligi	955
<i>Raximova Shoira Adilbekovna, Axmadjonova Lobar Otabek qizi</i>	
Matematika darslarida interfaol metodlarning ahamiyati	959
<i>Bekniyazova Nursulu</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida liderlik kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik asoslari	962
<i>Egamberdiyeva Yulduzxon Urinbayevna, Tojiboyeva Mo'nisaxon Umidbek qizi</i>	
Pedagogikaning mohiyati, vazifalari va ta'lim-tarbiyadagi zamonaviy yondashuvlar	965
<i>Ergasheva Dilnavoz Baxtiyor qizi</i>	
Zamonaviy ta'limda innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida talabalarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish.....	968
<i>Isayeva Umida Nig'matjanovna</i>	
Matematika fanini o'qitishda kompyuter texnologiyalaridan foydalanishning ahamiyati va uning pedagogik samaradorligi.....	970
<i>Mirzabaeva Malika</i>	
Bo'lajak energetik muhandislarni tayyorlashda yashil energetika ta'limini rivojlantirish	974
<i>Narimanov Baxodir Absalomovich</i>	
Modern Aspects of Epidemiological Issues in Periodontal Diseases Associated With the Consumption of Groundwater	977
<i>Nematova Farzona, Sankulov Jamshed Obloberdiyevich</i>	
Modern Insights Into the Epidemiology of Periodontal Diseases Linked to Groundwater Consumption.....	981
<i>Nematova Farzona, Sankulov Jamshed Obloberdiyevich</i>	
Falsafa fanining boshqa fanlar bilan integratsiyalash imkoniyatlari va metodologik asoslari hamda o'ziga xos xususiyatlari	983
<i>Satvoldiyev Faxriddin Akbarali o'gli</i>	
Pedagogik oliy ta'lim talabalarida liderlik qobiliyatini rivojlantirishda xorijiy tajribalar tahlili	986
<i>Shobduraximova Umriniso, Abduqaxxorova Moxinur</i>	
Logopedik mashg'ulotlarni tashkil etishda logopedik o'yinlarning ahamiyati va roli	990
<i>Yuldosheva Dilbarxon Turg'unovna</i>	
Mechanical Destruction of a Dental Implant.....	993
<i>Boyev Zukhriddin, Doniyorov Ortik</i>	
Инновационные подходы к диагностике и лечению кариеса: современные технологии в практике стоматолога.....	997
<i>Шукурова Нодира Тиллаевна, Шукуровна Наргиза Фуркатовна, Фуркатова Сабрина Фармоновна</i>	

BO'LAJAK ONA TILI O'QITUVCHILARINING KOGNITIV-PRAGMATIK KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY VA METODIK ASOSLARI

Tursunoy Yusupova

Alisher Navoiy nomidagi ToshDO'TAU
O'zbek tili va adabiyoti ta'limi kafedrası dotsenti,
pedagogika fanlari nomzodi

ORCID: 0000-0001-9434-5189

Annotatsiya: Ushbu maqolada kognitiv-pragmatik kompetensiya tushunchasi hamda bo'lajak ona tili o'qituvchilarining kognitiv-pragmatik kompetensiyasini rivojlantirish masalalari tahlil qilinadi. Xorijiy olimlarning mazkur yo'nalishdagi ilmiy qarashlari tizimli va qiyosiy asosda o'rganilgan. Nazariy manbalar tahlili asosida bo'lajak ona tili o'qituvchilarining kognitiv-pragmatik kompetensiyasini rivojlantirish bosqichlari ishlab chiqilgan. Shuningdek, maqolada kommunikativ va kompetensiyaviy yondashuvlar negizida shakllangan kognitiv-pragmatik yondashuvning lingvistik, psixolingvistik va metodik tamoyillari ilmiy jihatdan asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: kognitiv-pragmatik kompetensiya, kognitiv-pragmatik yondashuv, kommunikativ yondashuv, kompetensiyaviy yondashuv, lingvistik tamoyillar, psixolingvistik tamoyillar, metodik tamoyillar.

Abstract: This article examines the concept of cognitive-pragmatic competence and the issues related to its development in future native language teachers. The scientific views of foreign scholars on this topic are analyzed through a systematic and comparative approach. Based on the theoretical analysis, the stages of developing cognitive-pragmatic competence in future native language teachers are proposed. Furthermore, the linguistic, psycholinguistic, and methodological principles of the cognitive-pragmatic approach, formed on the basis of communicative and competency-based approaches, are scientifically substantiated.

Key words: cognitive-pragmatic competence, cognitive-pragmatic approach, communicative approach, competency-based approach, linguistic principles, psycholinguistic principles, methodological principles.

Аннотация: В статье рассматривается понятие когнитивно-прагматической компетенции и вопросы её формирования у будущих учителей родного языка. На основе системного и сравнительного анализа изучены научные взгляды зарубежных исследователей по данной проблематике. По результатам теоретического анализа разработаны этапы формирования когнитивно-прагматической компетенции будущих учителей родного языка. Также научно обоснованы лингвистические, психолингвистические и методические принципы когнитивно-прагматического подхода, сформированного на основе коммуникативного и компетентностного подходов.

Ключевые слова: когнитивно-прагматическая компетенция, когнитивно-прагматический подход, коммуникативный подход, компетентностный подход, лингвистические принципы, психолингвистические принципы, методические принципы.

KIRISH

Har bir jamiyatning kelajagi uning ajralmas qismi va hayotiy asosi bo'lgan ta'lim tizimining qay darajada rivojlanganligi bilan belgilanadi. Zamonamizning muhim shartlaridan biri hisoblangan ilm-fan taraqqiyoti hamda ishlab chiqarish sohasidagi tub o'zgarishlar ta'lim tizimi oldiga yangi va muhim vazifalarni qo'ymoqda. Bugungi kunda mamlakatimiz hayotining barcha jabhalarida, jumladan, iqtisodiy, madaniy, ilmiy, sog'liqni saqlash va, ayniqsa, ta'lim sohasida keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Mazkur islohotlar jamiyat taraqqiyotini ta'minlashga xizmat qilayotgan muhim omillardan biri sifatida namoyon bo'lmoqda.

Oliy ta'lim sohasida olib borilayotgan tub islohotlar ham o'zining ijobiy natijalarini bermoqda. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-son Farmoni¹, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 6-apreldagi "Umumiy o'rta va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limining Davlat ta'lim standartlarini tasdiqlash to'g'risida"gi 187-son qarori², shuningdek, "Ta'lim to'g'risida"gi 2020-yil 23-sentabrdagi O'RQ-673-son Qonuni³ va boshqa tegishli me'yoriy-huquqiy hujjatlarda belgilangan vazifalarni izchil amalga oshirish soha vakillari zimmasiga muhim mas'uliyat yuklaydi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Kognitivistika va pragmatika tafakkur, aql va ongni o'rganishga, shuningdek, ularning qonuniyatlari, modellari hamda tuzilmalarini izohlashga qaratilgan, predmet, yondashuv, metod va vositalar jihatidan farqlanuvchi turli ilmiy yo'nalishlarni o'z ichiga oladi. Til va tilni o'qitish masalalarini tadqiq etishda kognitiv-pragmatik yondashuvlar mahalliy va xorijiy olimlar – I. A. Boduen de Kurtene, J. Bruner,

L. Vaysgerber, L. S. Vigotskiy, V. Gumboldt, M. Jonson va boshqalarning ilmiy ishlari hamda nazariy qarashlariga tayanadi. Shuningdek, S. D. Katsnelson, E. Kassirer, A. Kibrik, U. Kroft, Ye. S. Kubryakova, J. Kerrol, J. Lakoff, R. Langaker, A. R. Luriya, A. A. Leontev, Yu. M. Lotman, Ch. Osgud, A. A. Potebnya, L. Taymi, G. Tompson, E. Sepir, B. L. Uorf, J. Fokone, G. Xarman, N. Xomskiy va boshqa olimlar tilshunoslik sohasidagi ilmiy qarashlarni rivojlantirib, til va kognitiv qobiliyatlarining o'zaro bog'liqligini chuqurroq anglash imkonini yaratdilar.

Kognitiv fanlar doirasida nafaqat xulq-atvor harakatlari, balki ularning mental obrazlari va ramzlari, shuningdek, tilning nutq va tafakkur asosini tashkil etuvchi inson faoliyati orqali ichki dunyo tuzilishi hamda fikrlash mexanizmlarini anglash masalalari ham tadqiq etiladi. Lingvistik tadqiqotlarda kognitiv yondashuv muammosi kategoriyalash va konseptuallashtirish, konsept, freym, konseptosfera, geshtalt, prototip kabi asosiy tushunchalar doirasida o'rganiladi. Insonning olamni va o'zini shaxsiy ma'nolar bilan boyitib, ramzlar yaratish jarayonini tadqiq etish kognitiv tilshunoslikning muhim ilmiy yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Aynan til madaniyat va jamiyatga nisbatan ko'proq darajada inson xulq-atvori hamda ongining murakkab jihatlarini anglash uchun muhim kalit vazifasini bajaradi⁴.

Mazkur nazariy yondashuvlar M. A. Laskovesning "Актуальные проблемы обучения аспирантов иностранному языку в неязыковом вузе" nomli maqolasida ham o'z ifodasini topgan bo'lib, unda inson faoliyatining til stratifikatsiyasining integrativ tizimiga kiritilganligi ta'kidlanadi. Muallif bu borada shunday fikr bildirdi: "Har qanday inson faoliyati til makoniga, ijtimoiy, madaniy, milliy, kasbiy va boshqa xususiyatlar majmua-siga asoslangan til stratifikatsiyasining integrativ tizimiga kiritilgan"⁵.

Ma'lumki, til nafaqat rasmiy belgilar tizimi orqali voqelikni ifodalash vositasi, balki uni idrok etish va o'zgar-tirish mexanizmi hamda shakli sifatida ham o'rganiladi.

D. A. Kaziyeva⁶, Ya. V. Maltsev⁷ kabi ko'plab tadqiqotchilarning ilmiy-metodik izlanishlarida tillarni o'qi-tishda qo'llaniladigan kognitiv va, asosan, pragmatik yondashuvlarga alohida e'tibor qaratiladi. Ular o'z tadqiqotlarida I. I. Bogdanov, P. Greys, J. Dyui, J. G. A. Kopnin, L. Ostin, Ch. Pirs, G. E. Pifo, R. Rorti, J. R. Serl, N. I. Formanovskaya, G. R. Shamenev va boshqa olimlarning nazariy qarashlariga tayanadilar.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Bugungi kunda professional lingvistik ta'lim nafaqat bo'lajak mutaxassislarning lisoniy-kommunikativ madaniyatini shakllantirish, rivojlantirish va takomillashtirish vazifasini bajaradi, balki jamiyatning yuqori texnologik rivojlanishini ta'minlash, mutaxassislarning raqobatbardoshligini oshirish, ularning xalqaro profes-sional hamjamiyatga integratsiyalashuvi, xalqaro axborot makoniga kirishi hamda xalqaro mehnat bozoridagi imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qiladi. Shuningdek, global miqyosda bu jarayon ona Vatanning ijtimoiy-iqti-

1 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 28.01.2022 yildagi PF-60-son <https://lex.uz/ru/docs/-5841063>

2 Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарори, 06.04.2017 йилдаги 187-сон <https://lex.uz/ru/docs/3153714?ON-DATE=05.04.2022%2000>

3 O'zbekiston Respublikasining Qonuni, 12.02.2021 yildagi O'RQ-673-son <https://lex.uz/ru/docs/-5286348>

4 Маслова В. А. Когнитивная лингвистика: учебное пособие. 2-е изд. Минск: Тетра Системс, 2005. 256 с.

5 Ласковец М. А. Актуальные проблемы обучения аспирантов иностранному языку в неязыковом вузе // Современные проблемы науки и образования. 2014. № 4. URL: <https://science-education.ru/ru/article/view?id=13998>

6 Казиева Д. А. Прагматика PR-дискурса: фактор адресата и коммуникативные стратегии // Полилингвистическая и транскультурные практики. 2015. № 4. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/pragmatika-pr-diskursa-faktor-adresata-i-kommunikativnyestrategii>

7 Мальцев Я. В. Прагматизм в образовании: философские основания и педагогическая практика // Философская мысль. 2023. № 7. С. 38-50. URL: https://nbpublish.com/library_read_article.php?id=40380

sodiy nufuzini mustahkamlash, uning qadriyatlari va madaniyatini targ'ib etish uchun muhim omil bo'lib xizmat qiladi⁸.

Kasbiy lingvistik ta'limning ta'limiy salohiyati nafaqat nutq faoliyatining mahsuldor va retseptiv ko'nikmalarini egallashga yo'naltirilgan ona tilini o'qitish hamda universal va kasbiy kompetensiyalarni shakllantirish bilan, balki noaniqlik va murakkablik sharoitida madaniyatlararo faoliyatda shaxsiy va kasbiy ma'nolarning translyatori, vositachisi, saqlovchisi va yaratuvchisi bo'lishga qodir mutaxassislarni tayyorlash bilan ham belgilanadi. Oliy ta'limning inson markazli, individuallashtirilgan va insonparvarlashgan yo'nalishga ega bo'lishiga qaramay, professional lingvistik ta'lim hanuzgacha madaniyatlararo kasbiy muloqotda kasbiy va universal vazifalarni samarali bajara oladigan mutaxassislar, chet tili o'qituvchilari hamda tilshunoslarni tayyorlash masalasini izchil hal etishni talab etadi. Shu bois kasbiy lingvistik ta'limda ona tilini o'qitishda kognitiv-pragmatik yondashuvni joriy etish imkoniyatlarini ko'rib chiqish dolzarb vazifa sifatida baholanadi.

Kognitiv-pragmatik yondashuvning asosiy mezonlari ona tilini o'qitishning bilish, psixologik, interaktiv, madaniy va kasbiy jihatlarini qamrab oladi. Mazkur yondashuvning oliy ta'lim tizimiga joriy etilishi nafaqat pedagogik va lingvistik tadqiqotlarda, balki sotsiologiya, psixologiya, falsafa, antropologiya, neyrofanlar va boshqa sohalarida ham samarali qo'llanilishi mumkin.

Professional lingvistik ta'limda ona tili hamda boshqa xorijiy tillarni o'qitishda kognitiv-pragmatik yondashuvning imkoniyatlariga oid qarashlarni tizimlashtirish til ta'limi yo'nalishi talabalarida til ko'nikmalarini shakllantirishda ushbu yondashuvning afzalliklarini yaqqol namoyon etadi. Shu munosabat bilan quyidagi vazifalarni amalga oshirish maqsadga muvofiq deb hisoblaymiz:

- kasbiy lingvistik ta'limning o'quv jarayoniga kognitiv-pragmatik yondashuvni joriy etish zaruriyatini asoslash;
- ona tilini o'qitishda kognitiv-pragmatik yondashuvning asosiy qoidalarini belgilash;
- kognitiv-pragmatik yondashuv qoidalarini boshqa zamonaviy pedagogik yondashuvlar (kognitiv, pragmatik, sotsiopragmatik, kommunikativ, refleksiv, funksional) bilan qiyosiy tahlil qilish;
- kasbiy lingvistik ta'limga kognitiv-pragmatik yondashuvni tatbiq etishda qo'llaniladigan o'qitish usullari va metodlarini aniqlash.

Mazkur vazifalarni kelgusida oliy ta'lim muassasalarining o'quv jarayoniga kognitiv-pragmatik yondashuvni tatbiq etishda, shuningdek, til yo'nalishi o'qituvchilari va talabalar o'rtasidagi amaliy hamkorlik faoliyatini samarali tashkil etishda qo'llash mumkin.

TAHLIL VA NATIJALAR

Har bir shaxsning fikrlash faoliyati natijalari nutq orqali ifodalanadi, shu bois ong tuzilmalari haqidagi bilimlarimizning muhim qismi til tadqiqotlariga tayanadi⁹. Til insonning o'ziga xosligini ifodalash, o'zini anglash, bilimlarni uzatish va atrof-muhitni bilish vositasi sifatida talqin etiladi. Inson tafakkuri bevosita til orqali moddiylashadi va nutq shaklida namoyon bo'ladi. Ong tuzilmalari, tushunchalar va mantiqiy jarayonlar til birliklari – so'z, gap va matn orqali shakllanib, ifodalanadi. Shu sababli til va nutqni tadqiq etish ong va ruhiyatni o'rganishning muhim ilmiy asoslaridan biri hisoblanadi.

Kognitiv yondashuvning ona tili va xorijiy tillarni o'qitishdagi kompleks yondashuv sifatidagi afzalliklari bilan bir qatorda, uni yanada takomillashtirish zaruratini ko'rsatuvchi ayrim metodik jihatlar ham mavjud. Mazkur

- 8 Асмолов А. Г. Персонализация образования и антропология будущего // Народное образование. 2021. № 3 (1486). С. 75-82.; Бударина А. О., Короленко И. А., Ворновская А. А. Социопрагматический подход при обучении бакалавров лингвистики в условиях цифровой образовательной среды // Мир науки. Педагогика и психология. 2022. № 1. URL: <https://mirnauki.com/PDF/16PDMN122.pdf>; Камалова А. Д. Управление образованием в РФ // Инновационная наука. 2022. № 9-2. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/upravlenie-obrazovaniem-v-rf>; Корниенко Е. Р. Дискурс как продукт речемыслительной деятельности языковой личности // БГЖ. 2019. № 2 (27). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/diskurs-kak-produkt-rechemyslitelnoy-deyatelnosti-yazykovoy-lichnosti>; Maslova V. A. Cognitive linguistics: textbook. 2nd ed. Minsk, TetraSistems Publ., 2005. 256 p.; Чигишева О. П. Обоснование процесса формирования функциональной грамотности исследователя с педагогических и междисциплинарных позиций // Ценности и смыслы. 2023. № 4 (86). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/obosnovanie-protsessa-formirovaniyafunktionalnoy-gramotnosti-issledovatelya-s-pedagogicheskikh-i-mezhdistsiplinarnyh-pozitsiy>
- 9 Иванова П. В. Основы когнитивного подхода в современной психологии образования // Universum: психология и образование. 2023. № 8 (110). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/osnovy-kognitivnogo-podhoda-v-sovremennoy-psixologii-obrazovaniya>; Казарян Ш. Е., Григорян А. Э. Контрастивно-когнитивный подход в обучении языку // Право и практика. 2021. № 1. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/kontrastivnokognitivnyy-podhod-v-obuchenii-yazyku>; Миронов В. В., Косилова Е. В., Вархотов Т. А., Костылев П. Н., Беседин А. П. Аспекты применения когнитивного подхода в гуманитарной сфере // Вестник Московского университета. Серия 7. Философия. 2017. № 2. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/aspekty-primeneniya-kognitivnogo-odhoda-v-gumanitarnoysfere>; Феоктистова О. В., Феоктистов А. В. Когнитивизм как основа разработки дисциплин образовательных программ подготовки педагогов профессионального обучения (на примере дисциплины риторика профессионального общения) // Проблемы современного педагогического образования. 2022. № 7-3. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/kognitivizm-kak-osnova-razrabotki-distsiplin-obrazovatelnyhprogramm-odgotovki-pedagogov-professionalnogo-obucheniya-na-primere>.

jihatlar kognitiv komponentni pragmatik komponent bilan uyg'unlashtirish orqali yanada samarali natijalarga erishish imkonini beradi.

Bizningcha, ushbu kamchiliklarni bartaraf etish lingvistik ta'limda ona tili va xorijiy tillarni o'qitishda kompleks integrativ yondashuvni ishlab chiqish, asoslash hamda samarali joriy etish bilan chambarchas bog'liqdir. Mazkur jarayonda kognitiv komponent bilan uzviy birlashtirilgan pragmatik komponent muhim metodik asos sifatida namoyon bo'ladi. Ona tili va boshqa xorijiy tillarni o'qitish jarayoniga pragmatik jihatni kiritish nutq ifodasining faqat mazmuniy tomonini o'rgatish bilan cheklanmay, balki ishtirokchilar o'rtasidagi kommunikativ o'zaro ta'sirni tahlil qilishda vaziyatning shartlari, shakli va kontekstiga e'tiborni qayta yo'naltirish imkonini beradi.

Ona tili va boshqa chet tillarni o'qitishda pragmatik yondashuv quyidagi jihatlarni hisobga oladi¹⁰:

- onglilik, izchillik, faollik, antropotsentrizm va funktsionallik tamoyillari o'qitishning yetakchi tamoyillari sifatida qaraladi;
- til inson faoliyatining muhim jihati va ijtimoiy ta'sir shakli sifatida talqin etilib, nutqiy faoliyat jarayonlari hamda ijtimoiy-madaniy kontekstning o'zaro ta'siri asosida o'rganiladi;
- fikr bildirishning nutqiy vaziyatini baholash o'zgaruvchanlik, qaytuvchanlik, xilma-xillik, moslashuvchanlik, ahamiyatlilik va noaniqlik kabi mezonlar asosida amalga oshiriladi, bu esa chet tillarini o'qitishda e'tiborni tilni shunchaki qobiliyat sifatida egallashdan uni muayyan vaziyatda amalda qo'llashga yo'naltiradi;
- ta'lim jarayonida asosiy e'tibor nutqiy xabarni faqat til birliklari bilan to'ldirishdan ko'ra, aloqa shartlarini – ishtirokchilar, maqsadlar, vositalar hamda nutqiy va kasbiy tajribani o'rganishga qaratiladi;
- lisoniy shakl, kontekst va ijtimoiy harakatlar integratsiyasi har bir omilning rolini aniqlagan holda o'zaro ta'sir etuvchi asosiy omillar tizimini shakllantirish imkonini beradi;
- ta'lim jarayonida talabalar nafaqat akademik turdagi o'quv faoliyatiga, balki kasbiy muhit vazifalarini imitatsiya qiluvchi kvaziprofessional faoliyatga ham faol jalb etiladi;
- mazkur yondashuv asosida muammoning mohiyati umumiy ilmiy bilish maydonida o'qituvchi-subyekt tomonidan ta'lim oluvchi subyektning mustaqil bilish faoliyatini qo'llab-quvvatlash orqali ochib beriladi.

Ona tili fanini o'qitishda kasbiy lingvistik ta'lim doirasida kognitiv-pragmatik yondashuvning yetakchi o'rnini quyidagi qoidalarga tayanadi¹¹:

- a) til tafakkur va ongning tarkibiy qismi bo'lib, ayni paytda ularning namoyon bo'lish shakli hamda muloqotning ijtimoiy elementi sifatida amal qiladi;
- b) muloqotning muvaffaqiyati vaziyat konteksti, nutqiy xulq-atvorning an'anaviy qoliplari, umumiy kod va me'yorlar, shuningdek, muloqot ishtirokchilarining aqliy, madaniy, ruhiy va boshqa xususiyatlariga bog'liq bo'ladi;
- d) chet tilini o'qitishning kognitiv jihati bilimlarni semantik aloqalar va munosabatlar orqali o'zlashtirish jarayonini, pragmatik jihatni esa samarali nutqiy o'zaro ta'sirni tashkil etish va kommunikativ maqsadga erishish qobiliyatini nazarda tutadi;
- e) kognitiv va pragmatik komponentlarning kesishuvida diskurs shakllanib, u nutq asarining verbal tomoni bilan muallif ongidagi mental tomon o'rtasidagi markaziy bo'g'inga aylanadi; uni kognitiv-kommunikativ-verbal hodisa sifatida talqin qilish matnning lingvistik tuzilmalari, nutq faoliyati tuzilmalari hamda muallif va qabul qiluvchining mental tasavvurlari o'rtasidagi bog'liqliklarni tahlil qilish imkonini beradi;
- f) til va nolisoniy tajribaning o'zaro ta'siriga alohida e'tibor qaratilib, til tuzilmalari insonning olam haqidagi umumiy va individual bilimlari, atrof-muhit bilan o'zaro munosabatlarda to'plagan tajribasi nuqtayi nazaridan psixologik, kommunikativ, kasbiy va ijtimoiy-madaniy omillar bilan uzviy bog'liq holda ko'rib chiqiladi.

10 Мальцев Я. В. Прагматизм в образовании: философские основания и педагогическая практика // Философская мысль. 2023. № 7. С. 38-50. URL: https://nbpublish.com/library_read_article.php?id=40380

11 Вьюркова Е. В. Понятие дискурса в лингвистике: формальный и функциональный подходы // Вестник Удмуртского университета. Серия "История и филология". 2016. № 5. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/ponyatie-diskursa-v-lingvistike-formalnuy-ifunktsionalnyy-podhody>; Калачева Е. В. Когнитивно-прагматическая специфика текста и дискурса // Вестник Курганского государственного университета. 2018. № 1 (48). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/kognitivno-pragmaticheskaya-spetsifika-teksta-i-diskursa>; Маслова В. А. Когнитивная лингвистика: учебное пособие. 2-е изд. Минск: ТетраСистемс, 2005. 256 с.; Моргунов Е. А. К вопросу о конвергенции когнитивного и прагматического подходов // Филология и лингвистика: проблемы и перспективы: материалы II Международной научной конференции. Челябинск: Два комсомольца, 2013. С. 55-57. URL: <https://moluch.ru/conf/phil/archive/79/3728/>; Richards J. C. Communicative Language Teaching Today. New York: Cambridge University Press, 2006. 47 p. URL: <https://www.professorjackrichards.com/wp-content/uploads/RichardsCommunicative-Language.pdf>.

Asosiy qoidalarni tizimlashtirish tahlil, taqqoslash, umumlashtirish va tizimlashtirish usullari asosida amalga oshirildi. Yuqorida keltirilgan materiallar oliy ta'lim muassasalarida kognitiv-pragmatik yondashuvni tadqiq etish va amaliyotga joriy etishda yuzaga keladigan masalalar haqida batafsil tasavvur hosil qilish, shuningdek, chet tilini o'qitish samaradorligiga ta'sir etuvchi asosiy omillarni aniqlash hamda keyingi uslubiy tavsiyalarni ishlab chiqish imkonini beradi.

Tilshunoslik va xorijiy tillarni o'qitish sohasidagi kognitiv-pragmatik burilish ilmiy qiziqishning tilni faqat formal tizim sifatida tavsiflashdan uning muloqot kontekstida amal qilishini o'rganishga yo'naltirilganini ko'rsatadi. Lingvodidaktik tadqiqotlar til, tafakkur va ong o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni chuqurroq anglash zarurligini tasdiqlaydi. Shu bois kasbiy lingvistik ta'limda kognitiv-pragmatik yondashuvni amaliy tatbiq etish dolzarb ilmiy vazifa sifatida e'tirof etiladi. Fikrlarimizni umumlashtirgan holda shuni ta'kidlash mumkinki, kognitiv-pragmatik yondashuv bir qator metodik va didaktik afzalliklarga ega. Ona tili va xorijiy tillarni mazkur yondashuv asosida o'qitish jarayonida yuqorida bayon etilgan omillarni hisobga olish oliy ta'limda til va kasbiy fanlarni yanada samarali o'zlashtirishga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, bo'lajak ona tili o'qituvchilarining kognitiv-pragmatik kompetensiyasini rivojlantirish zamonaviy lingvodidaktikaning ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Kognitiv va pragmatik komponentlarning integratsiyasi tilni nafaqat bilim tizimi sifatida, balki muloqot jarayonida amaliy qo'llaniladigan ijtimoiy-madaniy hodisa sifatida o'zlashtirish imkonini beradi. Mazkur yondashuv o'qituvchilarda tafakkur, nutqiy faollik, refleksivlik hamda kasbiy kommunikativ malakalarni shakllantirishga xizmat qiladi.

Shu munosabat bilan oliy ta'lim muassasalarida kognitiv-pragmatik yondashuv asosida maxsus o'quv modullarini ishlab chiqish, kvaziprofessional mashg'ulotlar ulushini oshirish hamda diskursiv tahlil metodlarini amaliyotga joriy etish maqsadga muvofiqdir. Bu esa kelajak o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligini yanada takomillashtirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Ласковец М. А. Актуальные проблемы обучения аспирантов иностранному языку в неязыковом вузе // Современные проблемы науки и образования. – 2014. – № 4. – URL: <https://science-education.ru/ru/article/view?id=13998>
2. Маслова В. А. Когнитивная лингвистика: учебное пособие. – 2-е изд. – Минск: Тетра Системс, 2005. – 256 с.
3. Кубрякова Е. С. Язык и знание: На пути получения знаний о языке: Части речи с когнитивной точки зрения. Роль языка в познании мира. – Москва: Языки славянской культуры, 2004. – 560 с.
4. Иванина П. В. Основы когнитивного подхода в современной психологии образования // Universum: психология и образование. – 2023. – № 8 (110). – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/osnovy-kognitivnogo-podhoda-v-sovremennoy-psixologii-obrazovaniya>
5. Казарян Ш. Е., Григорян А. Э. Контрастивно-когнитивный подход в обучении языку // Право и практика. – 2021. – № 1. – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/kontrastivno-kognitivnyy-podhod-v-obucheni-yazyku>
6. Миронов В. В., Косилова Е. В., Вархотов Т. А., Костылев П. Н., Беседин А. П. Аспекты применения когнитивного подхода в гуманитарной сфере // Вестник Московского университета. Серия 7. Философия. – 2017. – № 2. – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/aspekty-primeneniya-kognitivnogo-podhoda-v-gumanitarnoy-sfere>
7. Феоктистова О. В., Феоктистов А. В. Когнитивизм как основа разработки дисциплин образовательных программ подготовки педагогов профессионального обучения (на примере дисциплины "Риторика профессионального общения") // Проблемы современного педагогического образования. – 2022. – № 7–3. – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/kognitivizm-kak-osnova-razrabotki-distiplin-obrazovatelnyh-programm-podgotovki-pedagogov-professionalnogo-obucheniya-na-primere>
8. Мальцев Я. В. Прагматизм в образовании: философские основания и педагогическая практика // Философская мысль. – 2023. – № 7. – С. 38–50. – URL: https://nbpublish.com/library_read_article.php?id=40380
9. Калачева Е. В. Когнитивно-прагматическая специфика текста и дискурса // Вестник Курганского государственного университета. – 2018. – № 1 (48). – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/kognitivno-pragmaticheskaya-spetsifika-teksta-i-diskursa>
10. Моргун Е. А. К вопросу о конвергенции когнитивного и прагматического подходов // Filologiya i lingvistika: problemy i perspektivy: materialy II Mejdunarodnoy nauchnoy konferensii. – Chelyabinsk: Dva komsomoltsa, 2013. – S. 55–57. – URL: <https://moluch.ru/conf/phil/archive/79/3728/>
11. Yusupova T., Toirova G., Kosimov A., Fayziyeva M., Topvoldiev K., Turdaliev D. Machine Learning Models for Identifying At-Risk Students: Applications and Challenges in Higher Education // 2025 International Conference on Frontier Technologies and Solutions (ICFTS). – 2025. – IEEE. – DOI: 10.1109/ICFTS62006.2025.11031749
12. Yusupova Tursunay Akhmedovna. Principles and Technologies for Developing Students' Cognitive Competence // International Multidisciplinary Journal for Research & Development. – Vol. 12, Issue 04. – 2024. – eISSN: 2394-6334. – URL: <https://www.ijmrd.in/index.php/ijmrd>
13. Yusupova T. Muammoli grammatik topshiriqlar orqali o'quvchilarni matn yaratish faoliyatiga tayyorlash masalasi // O'zbekiston: til va madaniyat. Metodika. – 2025. – T. 1, № 5.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №2(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.